

SPRAWNA RESTRUKTURYZACJA PRZEDSIĘBIORSTW W KRYZYSIE I LEPSZA OCHRONA WIERZYCIELI

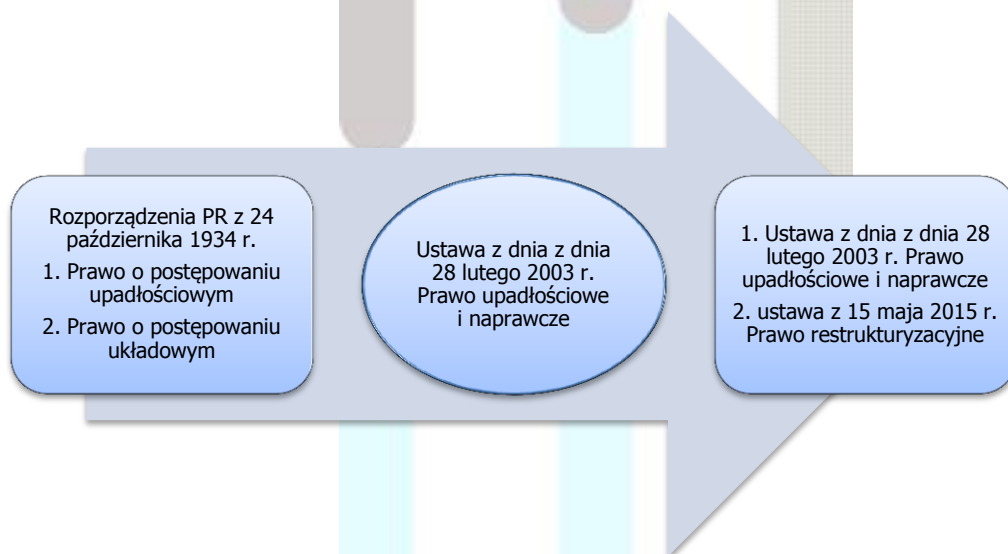
W dniu 9 czerwca 2015 roku Prezydent RP podpisał ustawę Prawo restrukturyzacyjne. Ustawa ta zmienia diametralnie podejście do przedsiębiorcy przeżywającego problemy finansowe. Wprowadza cztery postępowania restrukturyzacyjne, w tym jedno sanacyjne, oraz zmienia definicję upadłości przedsiębiorcy. Postępowania restrukturyzacyjne będą obejmowały:

1. Zatwierdzenie układu po samodzielnym zbieraniu głosów.
2. Przyspieszone postępowanie układowe albo „zwykłe” postępowanie układowe,
3. Postępowanie sanacyjne.

Celem postępowań restrukturyzacyjnych jest uniknięcie ogłoszenia upadłości dłużnika poprzez umożliwienie mu restrukturyzacji w drodze zawarcia układu z wierzycielami, a w przypadku postępowania sanacyjnego również poprzez przeprowadzenie działań sanacyjnych, przy zabezpieczeniu słusznych praw wierzycieli. Nowa regulacja zakłada powrót do rozwiązań okresu międzywojennego (osobna regulacja dla postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych).

Nie uwzględniła ona jednak podstawowego założenia regulacji okresu międzywojennego – postępowania układowe były w zasadzie dostępne tylko dla przedsiębiorców, którzy popadli w trudności finansowe na skutek nadzwyczajnych okoliczności.

Proces zmian prawa upadłościowego i układowego w Polsce



Podstawowe cele regulacji to:

1. Zapewnienie przedsiębiorcom i ich kontrahentom skutecznych instrumentów do restrukturyzacji przy jednoczesnej maksymalizacji ochrony praw wierzycieli.
2. Zapewnienie instytucjonalnej autonomii postępowań restrukturyzacyjnych w oderwaniu od stygmatyzujących postępowań upadłościowych.
3. Wprowadzenie zasady subsydiarności postępowania upadłościowego jako ultima ratio wobec ekonomicznego fiaska restrukturyzacji.
4. Zwiększenie uprawnień aktywnych wierzycieli.

5. Maksymalizacja szybkości i efektywności restrukturyzacji i upadłości.
6. Odformalizowanie postępowań i szersze wykorzystanie w nich nowoczesnych narzędzi teleinformatycznych.
7. Zwiększenie odpowiedzialności nierzetelnych dłużników i upadłych.

Regulacja wpisuje się w nowe podejście do niepowodzenia w działalności gospodarczej i niewypłacalności zawarte w Zaleceniu Komisji Europejskiej z dnia 12 marca 2014 roku opublikowanym w dniu 14 marca 2014 roku w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej L 74 z dnia 14 marca 2014 roku. Celem zalecenia jest zapewnienie, aby rentowne przedsiębiorstwa znajdujące się w trudnej sytuacji finansowej, niezależnie od miejsca ich siedziby na terenie Unii, miały dostęp do krajowych ram postępowania upadłościowego, umożliwiających restrukturyzację na wczesnym etapie, tak aby zapobiec ich niewypłacalności, zapewniając tym samym maksymalizację całkowitej wartości dla wierzycieli, pracowników, właścicieli oraz dla całej gospodarki. Celem zalecenia jest również umożliwienie uczciwym przedsiębiorcom, wobec których ogłoszono upadłość, skorzystanie z drugiej szansy na terenie Unii.

Nowe regulacje stanowią poważne wyzwanie dla wszystkich interesariuszy postępowań restrukturyzacyjnych i upadłościowych i wymagają profesjonalizacji.

W celu minimalizacji ryzyka regulacyjnego, a zatem zapewnienia osiągnięcia założonych przez ustawodawcę celów regulacji konieczne jest:

1. Opracowanie modelu kompetencyjnego dla sędziów zajmujących się sprawami restrukturyzacyjnymi i upadłościowymi oraz dla prokuratorów prowadzących postępowania karne, a także strategii realizacji założonego modelu.
2. Wprowadzenie obowiązkowego szkolenia I i II stopnia dla sędziów prowadzących postępowania restrukturyzacyjne i upadłościowe zakończonego egzaminem potwierdzającym wiedzę w obszarze zarządzania, ekonomii i finansów, w szczególności I stopnia dla sędziów rozpoczynających pracę w Wydziałach ds. Restrukturyzacyjnych i Upadłościowych.
3. Utworzenie jednostki w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury zajmującej się profesjonalnie kształceniem sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych, syndyków, doradców restrukturyzacyjnych. Jednostka ta mogłaby także stać się integratorem współpracy międzyorganizacyjnej pomiędzy sądami w celu wymiany dobrych praktyk w zakresie prowadzenia postępowań restrukturyzacyjnych i upadłościowych, a może również i współpracy z podmiotami zewnętrznymi. Ponadto poprzez tworzenie portali i forów dyskusyjnych zrzeszających ludzi z danej profesji lub zainteresowanych tematem jednostka ta mogłaby się przyczynić do aktywizacji wspólnot praktyków. Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury mogłaby odegrać znaczącą rolę w transformacji, kreacji i akumulacji wiedzy.
4. Zmniejszenie liczby sądów zajmujących się sprawami restrukturyzacyjnymi i upadłościowymi oraz ich profesjonalizacja. Konieczne jest opracowanie optymalnego modelu organizacji sądów dostosowanego do liczby przedsiębiorców i spraw upadłościowych i restrukturyzacyjnych w danym regionie.
5. Wdrożenie w okresie przejściowym, zanim zostanie utworzony Centralny Rejestr Restrukturyzacji i Upadłości (1 lutego 2018 r.), „dobrej praktyki” w postaci platformy komunikacji z uczestnikami postępowań restrukturyzacyjnych i upadłościowych opracowanej przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy Wydział XX ds. Upadłościowych i Naprawczych (<http://www.upadlosci-warszawa.pl/>). Celem platformy jest ułatwienie uczestnikom dostępu do istotnych informacji związanych z prowadzonymi

postępowaniami upadłościowymi. Zamieszczone są niej ogólne informacje o toczących się postępowaniach upadłościowych oraz szczegółowe dane o sprzedaży nieruchomości, ruchomości, przedsiębiorstw i innych praw. Strona zawiera również niektóre wzory pism składanych do sądu. Celem strony jest zapewnienie transparentności postępowań upadłościowych, zwłaszcza w zakresie zbywania mienia.

6. Monitoring skuteczności toczących się postępowań restrukturyzacyjnych i upadłościowych pod kątem czasu, stopy zaspokojenia wierzycieli i restrukturyzacji (ewaluacja *mid-term* regulacji). Stymulacja prac o charakterze naukowo-badawczym, które analizowałyby zjawiska upadłości, systemy monitoringu i oceny oddziaływania regulacji prawnych na kondycję przedsiębiorców.
7. Rezygnacja z odpowiedzialności karnej za niezłożenie wniosku o ogłoszenie upadłości – art. 586 kodeksu spółek handlowych. Rezygnacja z sankcji karnych wpisuje się w założenia wynikające z Komunikatu Komisji Europejskiej z 5 października 2007 roku – *W jaki sposób przewyżczyć piętno porażki poniesionej w działalności gospodarczej – działania na rzecz polityki drugiej szansy. Realizacja partnerstwa lizbońskiego na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia*, zalecające rozróżnianie przedsiębiorców, których niewypłacalność jest wynikiem nieuczciwej aktywności od przedsiębiorców, którzy popadli w stan niewypłacalności na skutek np. kryzysu finansowego czy gospodarczego. Rozwiązanie to jest zgodne z zasadą sybsydiarności prawa karnego, nazywanej też zasadą jego *ultima ratio*, która najogólniej postrzegana bywa jako konieczność stosowania prawa karnego jako ostateczności, kiedy pozostałe sposoby reakcji okażą się nieskuteczne. W ocenie teoretyków prawa karnego poziom punitywności obowiązującego prawa karnego w Polsce nie należy do niskich. Wysoka punitywność jest konsekwencją poglądu, iż prawo karne jest w tym względzie *prima ratio*, zaś niska – *ultima ratio*.
8. Wzmocnienie instytucjonalne ścigania czynów polegających na umyślnym doprowadzeniu do niewypłacalności lub do ogłoszenia upadłości. Konieczna jest również rezygnacja z automatyzmu przepisów uwalniających z odpowiedzialności cywilnoprawnej (zawartych w art. 299 ksh) w przypadku umyślnego doprowadzenia do niewypłacalności lub ogłoszenia upadłości. Wzmocnienie instytucjonalne sankcji karnych za umyślne doprowadzenie do niewypłacalności lub do ogłoszenia upadłości wpisywałoby się w założenia wynikające z Komunikatu Komisji Europejskiej z 5 października 2007 roku. Wskazują one na konieczność różnicowania przedsiębiorców, których niewypłacalność miała miejsce z powodu działań niezgodnych z prawem, z uwagi na czyjaś nieodpowiedzialność, czy też z przyczyn, które **nie leżą** w sposób oczywisty po stronie właściciela bądź kierownika, tj. doszło do niego w sposób **uczciwy**. Optymalny model odpowiedzialności menedżerów za działanie na szkodę wierzycieli powinien preferować odpowiedzialność cywilnoprawną, a jedynie subsydiarnie posługiwać się sankcjami karnymi. Zaklinanie rzeczywistości w paragrafy, poprzez wprowadzanie sankcji karnych, które ze względu na nieprzygotowane otoczenie instytucjonalne (policja, prokuratura) oraz jednakowe traktowanie nieuczciwych przedsiębiorców, jak i tych popadających w trudności finansowe na skutek zmiany koniunktury gospodarczej (w odczuciu przedsiębiorców niesprawiedliwe), nie są w praktyce egzekwowane, a przez to wywołują odwrotny skutek: brak poszanowania dla prawa tworzącego reguły gry.
9. Zapewnienie w Krajowym Rejestrze Sądowym dostępności elektronicznych wersji sprawozdań finansowych celem zapewnienia wiedzy dla uczestników obrotu gospodarczego o sytuacji finansowej przedsiębiorców.
10. Utworzenie Funduszu Restrukturyzacji Złych Długów. Zadaniem Funduszu byłoby:

- przejmowanie wierzytelności tzw. rezydualnych od upadłych przedsiębiorstw – na wniosek sędziego-komisarza danej upadłości,
- przejmowanie wszelkich wierzytelności zagranicznych od upadłych przedsiębiorstw – na wniosek sędziego-komisarza danej upadłości,
- wystawianie wierzytelności na sprzedaż,
- prowadzenie profesjonalnej windykacji w skali kraju i w skali międzynarodowej,
- umarzanie nieściągalnych wierzytelności,
- skup złych (toksycznych) aktywów i ich dalsza windykacja.